

УДК 657

Байдіна О.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА КОШТАМИ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

У статті розглянуто існуючу методика та систему органів фінансового контролю за коштами спеціального фонду бюджетних установ. Наведено та запропоновано до впровадження Європейський досвід державного фінансового контролю. Надано практичні рекомендації стосовно покращення методів та форм перевірок за формуванням та ефективним використанням спеціальних коштів.

Ключові слова: контроль, спеціальний фонд, бюджет, бюджетна установа.

Bajdina O.

IMPROVING THE FINANCIAL CONTROL OF THE SPECIAL FUND BUDGET ENTITY

The article reviews the existing methodology and system of financial control by special funds of budgetary institutions in Ukraine. Presented and proposed for implementation of the European experience of state financial control. The necessity and benefits of internal control. It is recommended to create a budget for each institution the internal control that, along with the rights will be responsible for management decisions. Considered the most popular form of financial control audit. More effective than audit, form of control is a financial audit.

Efficient use of the special fund budget entities are always up to date. Integration into the European Union and Ukraine's transition to the new standards of public finance have changed the direction of control of public funds. This efficiency audit should ensure strengthening the state fiscal discipline. The observation of violations, as was previously implemented in the control of budgetary institutions, not mitigates, it is necessary to analyze and identify the circumstances and reasons that result from their commission.

Implement audit of state financial control of budgetary institutions enhances accountability of managers who like procuring entity must, together with the annual financial statements submitted with the audit report to the reliability of financial reporting.

The main directions of improving budgetary control in modern terms of economy of Ukraine should be: the creation of a common legal framework of the system of budgetary control and legislative provisions for his subjects control functions, developing new and improving existing procedures, budgetary control, improvement of methods, optimization of organizational structures, the creation of adequate modern conditions of information and communications infrastructure and so on.

Financial control, audit and evaluation of the use of funds for the maintenance of budgetary institutions is carried out at all stages of the budget process. Financial control over the use of the special fund government agencies provides system of government. However, no clearly

defined procedure for interaction of these bodies. That is why some tasks are duplicated and some neglected.

We consider it necessary to use all the mandatory budgetary institutions International Standards on Auditing. Practical recommendations for the improvement of methods and forms of checks for the development and effective use of special funds.

Keywords: control , a special fund budget, budget institutions.

Байдина О.В.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИНАНСОВОГО КОНТРОЛЯ ЗА СРЕДСТВАМИ СПЕЦИАЛЬНОГО ФОНДА БЮДЖЕТНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ

В статье рассмотрена существующая методика и система органов финансового контроля по средствам специального фонда бюджетных учреждений. Приведен и предложен к внедрению Европейский опыт государственного финансового контроля. Даны практические рекомендации по улучшению методов и форм проверок за формированием и эффективным использованием специальных средств .

Ключевые слова: контроль, специальный фонд, бюджет, бюджетное учреждение.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Інтеграція в Євросоюз і перехід України на нові стандарти державних фінансів змінили напрями контролю за бюджетними коштами. Саме підвищення ефективності фінансового контролю має забезпечувати зміцнення в державі фінансово-бюджетної дисципліни. Констатація фактів порушень, як це було раніше при здійсненні контролю бюджетних установ, не сприяє їх усуненню, необхідно аналізувати і виявляти обставини та причини, які є наслідком їх вчинення. Таким чином, виникла пряма необхідність щодо впровадження нових видів і методів контролю використання коштів бюджету.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми формування фінансових ресурсів бюджетних установ та ефективність їх використання стали предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців: В.Т. Александров, П.Й. Атамас, Р.Т. Джого, О. Сліпачук, Є.А. Фещенко, А.М. Любенко та ін. Проте питання ефективного та дієвого державного фінансового контролю за коштами спеціального фонду бюджетних установ залишається відкритим.

Цілі статті. Метою роботи є дослідження існуючої системи фінансового контролю за коштами спеціального фонду, виявлення

недоліків та суперечливих місць цієї системи, а також надання практичних рекомендацій щодо покращення контролю формування, розподілу та використання коштів бюджетними установами.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У системі фінансування бюджетних установ України значне місце займає спеціальний фонд. Він містить обсяг надходжень зі спеціального фонду бюджету та їх розподіл за повною економічною класифікацією на здійснення видатків спеціального призначення, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних з виконанням установою основних функцій.

Систематичний контроль за виконанням кошторису спеціального фонду, формуванням видатків та цільовим використанням коштів бюджетних установ здійснюють їх працівники: бухгалтери, економісти та працівники фінансових інспекцій. Такий контроль починається вже на етапі складання кошторису і закінчується аналізом його виконання.

Фінансовий контроль, аудит та оцінка ефективності використання коштів на утримання бюджетних установ здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу. Фінансовий контроль за використанням коштів спеціального фонду державними установами здійснює система державних органів. Проте не визначено чіткий порядок взаємодії цих органів. А тому деякі завдання дублюються, а деякі залишаються без уваги [5, с.114].

Основним органом державного фінансового контролю по лінії виконавчої влади є Міністерство фінансів України. Воно контролює виконання державного бюджету, дотримання Правил складання проектів бюджетів в Україні, установлює порядок ведення бухгалтерського обліку і складання звітності про виконання бюджетів, кошторисів видатків бюджетних установ, а також координує діяльність з контролю за додержанням надходжень та використанням державних коштів та відомчий фінансовий контроль [1].

Відповідно до вимог Лімської декларації вищий контролюючий орган повинен бути зовнішнім, що забезпечує незалежність його дій і прийнятих рішень від стороннього впливу, тобто функціональну та організаційну незалежність на основі положень Конституції [2].

У кожній бюджетній установі доцільно проводити безперервний внутрішній контроль. Він може бути здійснений або окремо

уповноваженою на це особою, або відділом бухгалтерії. У будь-якому випадку необхідно чітко сформулювати коло повноважень такого контролера та зафіксувати його у посадовій інструкції. Упровадження ефективної системи внутрішнього контролю дозволить максимально зменшити ризик помилок і порушень. Саме за цим принципом побудована система державного фінансового контролю у країнах Європейського Союзу [3, с.125-126].

Найпоширенішою формою перевірки коштів спеціального фонду бюджетних установ є ревізія. Вона проводиться уповноваженими на це працівниками Державної фінансової інспекції не частіше одного разу на рік. Непланові ревізії проводяться за вимогою правоохоронних органів або органів державної влади. За підсумками ревізії складається акт. У разі виявлення порушень фінансового законодавства матеріали ревізії передаються до правоохоронних органів.

Ще однією, на нашу думку більш ефективною, ніж ревізія, формою контролю є фінансовий аудит. Упровадження аудиту в державному фінансовому контролі бюджетних установ сприяє підвищенню відповідальності керівників, які як розпорядники бюджетних коштів повинні разом із річною фінансовою звітністю подавати складений органом ДФІ аудиторський звіт із висновком щодо достовірності фінансової звітності [4, с. 312].

Основними напрямками вдосконалення бюджетного контролю в сучасних умовах економіки України повинні стати: створення єдиного правового поля розвитку системи бюджетного контролю та законодавчого закріплення за його суб'єктами контрольних функцій, формування нових та вдосконалення чинних процедур бюджетного контролю, удосконалення методів, оптимізація організаційних структур, створення адекватної сучасним умовам інформаційно-комунікаційної інфраструктури та ін.

Ми вважаємо за необхідне обов'язкове застосування усіма бюджетними установами Міжнародних стандартів аудиту. Стандарти розрізняють: аудит законності та правильності (фінансовий аудит) та аудит ефективності (результативності). Аудит результативності передбачає визначення: 1) обсягів економічності, досягнутої в управлінні; 2) ефективності використання людських, фінансових та інших ресурсів; 3) результативності діяльності щодо виконання намічених цілей об'єкта аудиту; 4) фактичних наслідків діяльності

порівняно із запланованими.

Зовнішній аудит повинен проводитись органами Державної фінансової інспекції. При цьому періодичність проведення аудиту повинна визначатися обсягами діяльності та особливостями бюджетної установи, але не рідше, ніж один раз у рік.

На нашу думку особливої уваги стосується контроль за благодійними та спонсорськими внесками. Як показує практика багатьох бюджетних установ, не завжди такі кошти витрачаються на конкретно визначену благодійниками ціль. Тому ми пропонуємо посилити фінансовий контроль за надходженням та витрачанням благодійних, спонсорських внесків, гуманітарної допомоги. Такий контроль доцільно починати з моменту надходження коштів та складати звіт з витрачених коштів, який буде підтверджений фактологічним матеріалом та наданий у доступ усім благодійникам. За нецільове витрачання благодійних коштів, несвоєчасне витрачання, витрачання в неповному обсязі, відсутність звітування необхідно посилити відповідальність. Потрібно використовувати фінансові санкції, а також у особливо важких випадках, - кримінальну відповідальність.

Висновки. Отже, для підвищення дієвості державного фінансового контролю бюджетних установ необхідно в першу чергу на законодавчому рівні: об'єднати у єдину систему фінансовий аудит, перевірку державних закупівель та інспектування бюджетних установ; розробити методiku щодо порядку здійснення вищевказаних контрольних заходів; розробити й упровадити методiku визначення й оцінки ризиків фінансово-господарської діяльності бюджетних установ відповідно до сфер діяльності.

Вирішення цих питань дозволить зменшити порушення у фінансово-бюджетній сфері, поліпшити управління фінансовими, матеріальними та трудовими ресурсами бюджетних установ, а також виконання ними своїх функцій і завдань для досягнення соціально значущих для суспільства цілей.

1. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: Закон України від 26.03.1993 №2939-ХІІ, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon4.rada.gov.ua
2. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 № 34, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon4.rada.gov.ua

3. Волковська Я.В. Удосконалення організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах як засіб підвищення ефективності використання бюджетних коштів / Я.В.Волковська // Управління розвитком. – №18. – 2012. – С.125-127.
4. Дорош Н. І. Аудит: теорія і практика: Монографія/ Н.І. Дорош – К.: Знання, 2006. – 495 с.
5. Дрозд І.К., Чечуліна О.О. Бухгалтерський облік та внутрішній державний аудит за міжнародними стандартами: навч. посіб. // Київ: УАЗБА, 2009. Ч. II. – 312 с.